

INGLIZ VA O'ZBEK ADABIYOTIDA AYOL TIMSOLI

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti 2-bosqich magistranti

Mamatova Dilbar Abduqodir qizi

Annotatsiya. Maqolada ingliz va o'zbek adabiyotida ayollar obrazining xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolamizda ayol va jamiyat munosabatlari ham turli jihatdan o'rganiladi. Adabiyotlarni tahlil qilar ekanmiz biz ayol obrazini yaratishda asosan ayol va jamiyat o'rtasidagi munosabatdan, ayolning jamiyat qatlamlarida qanday tan olinishi va uning jamiyatda, oilada o'rnini tahlil qilgan holda ayolning adabiyotda tasvirlanishiga baho berish mumkin.

Kalit so'zlar: o'zbek adabiyoti, ayol xarakteri, poetika, ayol va jamiyat, ingliz adabiyoti, timsollar, obraz va boshqalar.

ПОРТРЕТ ЖЕНЩИН В АНГЛИЙСКОЙ И УЗБЕКИСТАНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Абстрактный. В статье рассматриваются особенности образа женщины в английской и узбекской литературе. В нашей статье также рассматриваются взаимоотношения женщин и общества с разных точек зрения. Анализируя литературу, мы можем оценить изображение женщин в ней, проанализировав отношения между женщинами и обществом, то, как женщины признаются в различных социальных классах, а также их место в обществе и семье.

Ключевые слова: узбекская литература, женский персонаж, поэтика, женщины и общество, английская литература, символы, образ и т. д.

PORTRAIT OF WOMEN IN ENGLISH AND UZBEK LITERATURE

Abstract. The article examines the features of the image of women in English and Uzbek literature. Our article also examines the relationship between women and society from different points of view. Analyzing literature, we can evaluate the image of women in it by analyzing the relationship between women and society, how women are recognized in different social classes, as well as their place in society and family.

Keywords: Uzbek literature, female character, poetics, women and society, English literature, symbols, image, etc.

Ma'lumki, har qanday adabiyot o'z g'oya va personajlari bilan ajralib turadi. Shunga ko'ra, barcha zamonlarda ayol siymosiga, ayol xarakterini ochib berishga bag'ishlangan asarlar yaratilgan. Bu esa ayolning jamiyat va insoniyat hayotidagi o'rni, ayol timsolining dolzarbligidan dalolat beradi.

Ayol obrazi hozirda turli fanlar va san'atning barcha turlarida (kino, teatr, haykaltaroshlik, rassomchilik, raqs, badiiy adabiyot, san'atshunoslik, psixologiya) muhim muammo sifatida o'rganilmoqda. Ammo bu boradagi ishlar bugungi kun ayolining ichki dunyosini, ijtimoiy-siyosiy faoliyatini, onalik, bekalik kabi zalvorli majburiyatini, ularning go'zallik, aql va donishmandlik timsoli sifatidagi qirralarini yetarli darajada ochib berishda ko'zlangan maqsadga erishilmayapti.

O'zbek adabiyotida ayol obrazi talqini mumtoz va zamonaviy adabiyotda ko'p uchraydi. XX asrning dastlabki yillarida ayollar obrazlari mahorat bilan yoritilgan asarlar soni yanada oshdi va ular orasida aynan adabiyotiy janrda yozilgan asarlarni alohida ko'rsatish mumkin. Misol uchun, Kumushbibi, Zaynab ("O'tkan kunlar"), Zebi ("Kecha va kunduz"), Unsin ("Dahshat"), Gulnor ("Qutlug' qon"), Saida ("Sinchalak") obrazlari o'zbek adabiyotida yaratilgan ayol siymosi mohirlik bilan ochib berilgan asarlar sirasiga kiradi. Zamonaviy adabiyotshunoslikda esa ayol obrazini yoritishga qaratilgan asarlar juda ko'p bo'lmasa-da, lekin deyarli har bir asarlarda ayol xarakterini, ayolning ichki kechinmalarini to'laqonli ochib beruvchi qahramonlar mavjud.

Adabiyot millat ko'zgusidir. Har bir millat yoki mamlakat adabiyotini o'qib kuzatar ekanmiz, asardagi qahramonlar orqali o'sha millat madaniyatini ham ko'z oldimizga keltiramiz. Qolaversa, belgilangan mavzular va umuminsoniy qadriyatlar barcha millatlarga ta'sir qiladi. Turli mualliflarning bu boradagi asarlari xalq og'zaki ijodi bilan birgalikda har bir xalqning keyingi avlodlari uchun adabiy meros sifatida xizmat qiladi. Dunyoning turli xalqlari madaniyatlari doimo bir-biri bilan chambarchas bog'lanib, adabiyot orqali ham madaniy, ham ma'naviy jihatdan boyib boradi va o'ziga xosligi bilan ajralib turadigan, ayni paytda bir-birini to'ldiradigan milliy adabiyotlar jahon adabiyotini tashkil etadi. Shunga

ko'ra, xalqlar adabiyoti bir-biri bilan chambarchas bog'lanib, tobora ko'proq o'zaro aloqada bo'lish va o'zaro ta'sirni adabiy-tarixiy makonda o'rganish jahon adabiyotshunosligining har tomonlama rivojlanishi uchun alohida ahamiyat kasb etadi. Bu boradagi taniqli rus yozuvchisi N. I. Kondradning "Bashariyatning madaniy qadriyatlari doimo bir-biri bilan uzviy aloqada bo'lgan va busiz taraqqiyot mavjud emas" (8, 44) degan so'zlarini ko'pchilik yaxshi biladi¹.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, qayd etish mumkinki, dunyodagi har bir millat va elatlarning madaniy, etnik tarixini bilish, madaniy-ma'naviy hayoti haqidagi tasavvurlar shakllanishida jahon adabiyotining o'rni beqiyosdir.

Kuzatishlarimizdan ma'lum bo'lishicha, hozirgi kungacha ingliz adabiyotining har bir adabiy davrida ayol obrazi tasvirlangan ko'plab asarlar yaratilgan. Xususan, Jeyn Ostinning "G'urur va andisha" asaridagi Elizabet Bennet xarakteri, Sharlotta Brontening "Jeyn Eyer" romanidagi Jeyn Eyer obrazi, Margaret Mitchellning "Shamollarda qolgan hislarim" asaridagi Skarlett O'Hara obrazi shular jumlasidandir. Bundan tashqari taniqli ingliz yozuvchilaridan bo'lgan Charliz Dikens, V. Skott, Emili Bronte kabi jahon adabiyotining buyuk darg'alari o'z asarlarida ayol obrazini tasvirlashga harakat qilganlar.

Ayol dunyo va insoniyatning boshlanishi hisoblanib, uning go'zalligi, jozibasi, boy ma'naviy dunyosi shoir va yozuvchilarni hamisha ilhomlantirgan. Go'zal ayol tasvirlari hali hamon kitobxonlar qalbini hayajonga solib kelmoqda. A. S. Pushkin adabiy aholisiga mansub ayollarning ilohiy go'zalliklari va Lev Tolstoyning maftunkor ayol obrazlari, I. S. Turgenev asarlaridagi qahramon ayol obrazlari, N. A. Nekrasovning oddiy dehqon ayollari obrazlari tasvirlangan asarlari bugungi kunda ham adabiy-estetik qiymatini yo'qotmagan. XX asr shoir va yozuvchilari ham o'z an'analarga amal qilib, hayratga sazovor ayol obrazlari tasvirlangan asarlar yaratganlar. Jahon adabiy tanqidida XX asr oxirida ayollar adabiyoti o'zbek badiiy adabiyotida adabiy-madaniy yo'nalish sifatida e'tirof etildi. Shu davrda o'zbek adabiyotida ayol estetikasi, ayol qo'lyozmasi, ayol fenomeni, ayol ijodkorligi, ayol donishmandiligi, ayol

¹ Farangiz Bahriddin qizi UMAROVA "INGLIZ VA O'ZBEK NASRIDA AYOL OBRAZINING BADIY TASVIRI" Scientific-methodological electronic journal "Foreign Languages in Uzbekistan", 2022, No. 3 (44), 155-166

sabri va toqati kabilarga alohida e'tibor qaratildi. XIX asr adabiy-badiiy tasvirlari esa ayolning zamonaviy qiyofasiga yo'naltirildi.

Jahon adabiyotshunosligini kuzatar ekanmiz, adabiyot jamiyat qadriyatlarini aks ettirishi va ushbu qadriyatlarni amalga oshirishga oid g'oyalar ilgari surilganligini ko'ramiz. Ammo 1970-yillardagi feministik harakat Amerika madaniyatiga chuqur ta'sir ko'rsatgan bo'lsa-da, jamiyatda hali ham erkaklar hukmronlik qiladi va ayollar madaniy tenglikka erishishlari uchun ko'p harakat qilishlari kerak deb qaraladi. Shuning uchun adabiyotda ayollarning rolini qayta yaratish va qayta belgilash muhim vazifalardan biri sifatida qolmoqda. Shu bilan birga, yoshlar adabiyotida ayollar obrazining to'g'ri tasvirlanishi va unga tarix qanday ta'sir qilgani haqidagi yangicha qarashlar o'rta tashlanadi.

Adabiyotshunos olim M. Baxtin ta'kidlaganidek, har bir milliy adabiyotning ahamiyati va o'ziga xosligini anglash uchun "ularni chet el adabiyotlari bilan birgalikda solishtirilgan holda ko'rish" muhimdir. "Hamma narsa taqqoslashda ma'lum" nazariy tamoyili voqelikning deyarli ko'plab hodisalariga nisbatan qo'llaniladi. Bu mashhur naql adabiy tanqid, adabiy hodisalar, badiiy asarlar, adabiy va badiiy obrazlar, mualliflar tarjimai holi va boshqa adabiy oqimlarni qiyosiy usulda tahlil qilishning asosiy nazariyalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Taqqoslash-bilishning usuli sifatida "bir xil hodisalar"ning ma'lum sifat va miqdoriy tavsifini berish zaruriyati tug'ilganda, ular rivojlanishining umumiy va o'ziga xos qonuniyatlarini inobatga olgan holda qo'llaniladi. Yuqorida aytilganlarga asoslanib, qiyosiy tahlil yordamida solishtirilgan materiallar orasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlash mumkin bo'ladi. Qiyosiy adabiyotda ma'lum vaqt oralig'ida bevosita aloqada va umumiy tarixiy xususiyatga ega bo'lmagan adabiyotlardagi o'xshash va o'xshash bo'lmagan hodisalarni o'rganish alohida o'rin tutadi.

Ayollarning tafakkuri, o'ziga xos xususiyati, chidam va bardoshi kabi xislatlari badiiy asarlarda o'z aksini topgan. Ularning yorqinligini, o'ziga xos shaxs ekanligini ifodalash bo'yicha nafaqat adabiyot namoyandalari, balki har bir san'at ahli turli nuqtai nazardan o'z tadqiqotlarini olib borishgan.

Adabiyotlarni tahlil qilar ekanmiz, ayollar obrazini o'rganish va tasvirlash, avvalo, gender muammolarini o'rganishdan boshlanganligi ko'zga tashlanadi. Ayol obrazini yaratishda asosan ayol va jamiyat o'rtasidagi munosabatning ifodalanishi, ayolning jamiyat qatlamlarida qanday tan olinishi va uning jamiyatda, oiladagi o'rnini tahlil qilgan holda ayol obrazining adabiyotda tasvirlanishi kuzatiladi. Har bir milliy adabiyotda ayol obrazini tasvirlashga keladigan bo'lsak, u o'sha xalqning tabiatiga, zamon ruhiga mos tarzda aks ettirilganligini ko'ramiz. Binobarin, bir xil sharoitda bir xil harakat qiladigan personajlar har bir adabiyotda turlicha gavdalanadi. Buning soddaroq izohi shundaki, har bir xalq og'zaki ijodining o'ziga xosligi masalan, "Zumrad va Qimmat"i bo'lishi, hech biri ikkinchisini takrorlamasligidir. Ammo voqealarning cho'qqisida bo'lgan va asar markazida turgan ayol obrazi har qanday xalq adabiyotida turlicha tasvirlanganligini ham unutmaslik lozim.

Malumki, ingliz va o'zbek adabiyotida ayol obrazini yaratishga juda ko'plab adabiyot vakillari qo'l urishgan. Bunda har bir yozuvchi o'z dunyoqarashidan kelib chiqqan holda, ma'lum bir ayol obrazini o'z asarlarida gavdalantirishga harakat qilishgan. Jumladan, rus olimi Ye.Shore ayollar obrazini malikalar, jodugarlar, farishtalar, yoqimli, jozibali ayollar va mehribon ona xislatiga ega ayollar tarzida tasniflaydi. Bunda, albatta, tasvirlash jarayonida nafaqat yozuvchining pozitsiyasi, balki millat, davlat, til va madaniyat ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Misol uchun Sharqda aynan o'zbek adabiyotida ayol — ona, ayol — rafika timsollari orqali tasvirlangan asarlar ko'p uchraydi. Bu bizning jamiyatimizda ayolning asosiy vazifalari oila va oilada farzandlar parvarishi bilan bog'liqligi hoaltiga ishora qiladi. Lekin zamonaviy adabiyotlarni ko'zdan kechiradigan bo'lsak, ayolning vazifasi nafaqat oila, uy yumushlari bilan chegaralanib qolish, balki ayol jamiyatning bir bo'lagi sifatida ham tasvirlanish holatlari ham kuzatiladi. Bu shundan dalolat beradiki, bugungi kunda ayolning jamiyat bilan aloqasi kuchayib bormoqda va bu badiiy asarlarda o'z aksini topmoqda.

Hozirgi kungacha yaratilgan salmoqli asar mualliflaridan O'tkir Hoshimov, Xurshid Do'stmuhammad, Erkin A'zam, Nazar Eshqobil, Isajon Sulton, Ulug'bek Hamdam, Zulfiya Qurolboy qizi, Luqmon Bo'rixon kabi adiblar ayol obrazini chuqurroq ochib berishga harakat qilishayotganliklarini ko'ramiz. Ular orasida ayniqsa, O'tkir Hoshimov o'zining ko'plab asarlarida o'zbek ayoli qiyofasini, ayolning jamiyatdagi o'rnini, ayolning to'laqonli obrazini

yoritib berishga intilganligini alohida qayd etishimiz mumkin. Adibning 1993-yilda yozilgan “Tushda kechgan umrlar” romanida ayolning sadoqati, ayolning sabri, ayolning asl ona, yor qiyofasi ochib berishga harakat qilingan hamda bu borada o‘ziga xos yangicha yondoshuvlar ko‘zga tashlanadi. Romandagi asosiy qahramonning erkak bo‘lishi asardagi ayol obrazini ochib berishda muammo yuzaga keltirmagan, aksincha, romandagi erkak obrazidagi xislatlar va ayolning jamiyat, ijtimoiy turmush bilan munosabatlarini taqqoslash orqali ayol obrazini tasvirlashga yordam berganligi kuzatiladi. Asardagi syujetlardan ma’lumki, romandagi ayol qahramonlar Rustamning umr yo‘ldoshi Shahnoza, Qurbonboy xola va uning qizi qiyofasida ayolning jamiyat bilan munosabatlari teran yoritib berilgan. Asarlarida ona, ayol timsoliga tez-tez murojaat qilgan adiblarimizdan yana biri Isajon Sultondir. Uning “Jahon so‘z san’atida onalar vasfi, onalik sha’ni, ayol haq-huquqi va muammolariga bag‘ishlanib bitilgan, qadr topgan, asarlar oz emas. Isajon Sulton qissasi asl onaizorlikning shakllanishi va shakllantirilishidek og‘ir, zahmatli voqeyiy-ilohiy tadbir qonuniyatini islomiy tarzda, sobit milliy turmush tarzi va iymoniy ko‘rsatmalar asosida poetik tafakkur bilan ijod etilgan o‘ziga xos badiiy asar namunasidir. Isajon Sultonning “Onaizorim” asari mangu mavzuning yangi, eng ulug‘vor tomoni haqidaligi, adabiy-estetik yondashuvning mavjudligi bilangina emas, balki boshqa qator fazilatlariga ko‘ra ham bugungi o‘zbek adabiyotining ko‘rkam yangiligidir”, deb yozadi adabiyotshunos olim Tohir Shermurodov. Darhaqiqat Isajon Sulton ijodidagi yetakchi obrazlardan biri ona obrazidir (14, 64). U boshqa adiblardan farqli o‘laroq ona obraziga prototip o‘laroq o‘z onasini tanlaydi. Bu obraz zahirida butun o‘zbek onalari portretini yaratishga intiladi. “Onaizorim”dan so‘ng adib o‘zining bir qator hikoyalarida ayollar obraziga murojaat qiladi. Jumladan, “Shamolli kecha”, “Tosh kelinchak” kabi bir qator hikoyalarida ayol obrazining turli ko‘rinishlarini yaratishga harakat qiladi. Adibning “Men, onam va O‘rta yer dengizi” hikoyasidagi ona u yaratgan obrazlar ichida o‘ziga xosligi bilan ajralib turadi. Hikoya chuqur psixologizm va dramatismga boy bo‘lib, unda hikoya qahramoni keksalik gashtini surib, hayot falsafasini farzandlariga, nevaralariga o‘qitayotgan, mushohadakor, ammo hali ham qarashlari o‘tkir ma’noli o‘zbek onasi haqida so‘z boradi.

Adabiy manbalar tahlilidan ayon bo‘ladiki, ingliz adabiyotida ham ayol obrazi davrlar davomida o‘zgarib borgan. XIX asr ingliz adabiyotida ayol obrazi erkak yozuvchilar

tomonidan to'laqonli ideallashtirilgan holda yaratilganligi ko'zga tashlanadi. U. Skotning "Ayvengo" romanida ingliz ayoli obrazi Rovenayahudiy go'zali Revekadan farqli o'laroq, passivligi, yumshoqligi, qarshilik ko'rsatishga qodir emasligining ideallashtirilgan timsolini ko'rishimiz mumkin (6, 292). Bu borada, faqatgina sanoqli yozuvchilar garchi syujet jihatdan vaziyatlar juda stereotipik tarzda hal qilingan bo'lsa-da, ayol obrazini stereotiplashdan chetga chiqishga muvaffaq bo'lishadi. Tekkereyning "Vanity Fair" romanidagi Rebekka Sharp va Emiliya Sedli, U. Kollinzning "The Women in White" asaridagi Merion Golkomb ayol qahramonlar stereotiplashdan chetga chiqilgan asarlar sirasiga kiradi. Adabiyotlar orqali o'tmish haqida ma'lumot ham olish mumkin. Chunki har bir asarda qaysidir voqea-hodisalar reallikka asoslangan holda namoyon bo'ladi va o'sha davr hayotidan biroz bo'lsa ham darak berib turadi. U. Shekspirning asarlarida ham ayol obrazlari mavjud bo'lib, unda o'z davrining mukammal ayol obrazi Yeven Ofeliya obrazi orqali gavdalantiriladi. O'sha davrda ayollar o'zining ichki dunyosiga ega bo'lgan inson sifatida qaralmagan edi. Yana bir ingliz adabiyotida mavjud bo'lgan ingliz ayol obrazini qoyilmaqom tarzda ochib bergan asar Jeyn Ostin tomonidan yozilgan "G'urur va andisha" nomli romandir. Bu asardagi ayol obrazini ochib berish bo'yicha ko'plab tadqiqotlar amalga oshirilgan. Misol uchun, Tannerning fikricha, Ostin o'z asarining qahramoni Elizabet Bennetga ulkan joziba bergan va mukammallashtirishga harakat qilgan. Elizabet nafaqat go'zal ko'rinish va jonli ruhga ega bo'lishidan tashqari oqilona fikr yuritishi bilan alohida etirof etib o'tiladi. Shuning uchun ham Bennetida boshqa opasingillari kabi ahmoqona fikr yuritilishi kuzatilmagan. Biroq Waldron bu fikrlarga qarshi borib, Elizabet obrazini mukammal ayol sifatida tasvirlanmaganligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, Elizabet avliyo emas va uning zaifligi asarning bazi joylarida yaqqol ko'rsatilgan. Masalan, Elizabet Pemberlining bekasi bo'lish nimani anglatishini anglaganida, bu uning uchun ham, uning oilasi uchun ham yaxshi bo'lishini bilgan va bundan foydalanishga harakat qilgan bo'lardi. U ham boshqa insonlar kabi pul haqida qayg'uradigan inson sifatida tasvirlangan degan fikrlar ham mavjud².

² Farangiz Bahridin qizi UMAROVA "INGLIZ VA O'ZBEK NASRIDA AYOL OBRAZINING BADIY TASVIRI" Scientific-methodological electronic journal "Foreign Languages in Uzbekistan", 2022, No. 3 (44), 155-166

Arnold Jeyn Ostin asarlarida ayol xarakteri ijobiy tarzda tasvirlanmagan degan qarashlarni ilgari suradi va asardagi barcha ayollarning ma'lum darajadagi ahmoqona harakatlarini ko'rsatib beradi. Shunday qilib, Arnoldning taxmini bo'yicha Jeyn Ostinning o'zi ham o'quvchilar uchun mutlaqo yangi ayol qiyofasini yaratmoqchi bo'lgan bo'lsa-da, ayollar haqidagi stereotiplardan qocholmagan va bu esa ayol obrazini yaratishga o'z ta'sirini ko'rsatmasdan qolmagan. Elizabetdan tashqari, asarda boshqa ayol qahramonlarning ham obrazini gavdalandirgan, bular Bennet Xonim va Sharlotta Lukaslardir. Asarda Bennet xonim asosan salbiy qahramon sifatida jonlantiriladi. Arnoldning takidlashicha, Bennet xonim har doim mayda-chuyda narsalardan shikoyat qiladigan, zerikarli, tor fikrli ayol sifatida tasvirlangan va uning hayotidagi asosiy maqsadi qizlarini turmushga berishdan iborat qilib ko'rsatilgan. Tanner esa Bennet xonimning dunyoqarashi cheklangan va mulohaza qilishga qodir emasligini ta'kidlaydi. Waldronning fikricha esa Bennet xonim boshqalarning histuyg'ulari haqida o'ylamasdan gapiradigan va fikrlash doirasi juda tor deb aytib o'tadi. Asardagi yana bir ayol qahramon Sharlotta haqida ham tanqidchilarning turlicha fikrlari mavjud. Weinsheimer Sharlottaning bema'niligini tanqid qiladi, chunki u nikohdagi haqiqiy baxtdan ko'ra uy, mol-mulkka ega bo'lgan turmushni yoqtirishini e'tirof etib o'tadi. Ammo Nyutonning takidlashicha, Sharlotta ham o'sha davrning ijtimoiy-iqtisodiy kuchi, bosimi qurboni bo'lgan. Bu esa o'sha davr qo'ygan talabidan kelib chiqqan holda harakatlanishidir, deb aytib o'tadi. Tanner ham ushbu fikrga qo'shilib, Sharlottani ayblamaslik joiz ekanini u hayotda omon qolish, yashab ketish uchun shu yo'lni tanlaganini ta'kidlaydi. K. P. Karagoda "Yangi zamon san'atida ayollar obrazining ijtimoiymadaniy sharti" mavzusidagi dissertatsiyasida yangi zamon adabiyoti va san'atida ayollarning o'rnini ikki tipga bo'lib o'rganadi: yangi va an'anaviy ayol obrazi. Uning fikricha: "An'anaviy ayol o'zini nikoh orqali namoyon qiladi. Viktorian davri va o'sha davr rassomlari jamiyat tomonidan o'rnatilgan, oilani buzish kabi tartiblardan yuz o'g'irgan ayollarga o'lim jazosi belgilanishini ko'rsatib o'tadilar"

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ahrorovna, N. N., & Marjona, M. (2021). Essential Memory Improving Techniques in Teaching and Learning Process. "ONLINE - CONFERENCES PLATFORM, 62–68. — URL: <http://papers.online-conferences.com/index.php/titfl/article/view/589>
1. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. — М., 1975. — 504 с. 3. Eshmatova Y.B. Istiqlol davri o'zbek qissachiligida ayol ruhiyatining badiiy talqini. Fil. fan. nomz...diss. — Toshkent, 2020. — 167 b.
2. Карагода А.П. Социокультурная обусловленность женских образов в искусстве нового времени: дис. ... канд. искусствоведения. — Краснодар, 2019. — 155 с.
3. Хабибуллина Л.Ф. Женский национальный тип в английской литературе XIX века // Вестник Челябинского государственного педагогического университета, 11-1, 2009. — С. 292–299. 7. Kodirova G. The comparison of Women image in Russian and English
4. Literature. 2021// International Journal on Orange Technologies, Volume 03, Issue 06, June 2021, p. 97–99.
5. Конрад Н.И. К вопросу о литературных связях // Запад и Восток. — М., 1966. — С. 43–52.
6. Маданова, М. Актуальные вопросы литературной компаративистики. — Алматы, 1999. — 268 с.
7. Raximov M. The image of women in the work of Uzbek writers. — Eurasian Research Bulletin. — Volume 3, 2021. — P. 1-7.
8. Sattorova G.Y. Bugungi hikoyalarda ayol obrazi talqini // Scientific work (international scientific journal). — 2020. — No. 08/57. — P. 29–32 DOI: 10.36719/AEM/2007-2020/57/29-32
9. Farangiz Bahriddin qizi UMAROVA "INGLIZ VA O'ZBEK NASRIDA AYOL OBRAZINING BADIY TASVIRI" Scientific-methodological electronic journal "Foreign Languages in Uzbekistan", 2022, No. 3 (44), 155-166